

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

מגילה יד-כ | פרשת וארא | גליון מס' 104

דף טו. פסוק

ת"ר ארבע נשים יפיות היו בעולם וכו' - הגאון הנודע ביהודה (מהדו"ק או"ח סי' כ"ד) נשאל, דלאיזה ענין חשבו חז"ל אותן ד' נשים. וכתב בזה"ל: הנה אם באנו לחקור בדברי אגדה יש כהנה וכהנה, ומי יוכל לעמוד על סודם, וכל דבריהם יש להם שורש למעלה, ואעפ"כ בדבר זה יש בו תועלת בכל אחת. מה שחשב שרה הוא להודיע כמה צנוע וקדוש היה אברהם אבינו, שבודאי כיון שהיתה יפה ביותר היתה מפורסמת בדורה לרוב יופיה [וכדאיתא לעיל יד. בפירוש שם יסכה שהכל סכין ביפיה], ועם כל זה מעולם לא נסתכל בה וכמו שפרש"י בפסוק הנה נא ידעתי בפרשת לך לך.

ומה שחשבו רחב ואביגיל הוא להזהיר כמה ראוי להשמר מלהביט בנשים ולא יגרום טומאה לנפשו לעולם, ולכן מביא רחב בשמה זינתה ואביגיל בזכירתה, לומר אף שכבר אינו רואה אותה עם כל זה כבר יש מבוא ליצרו הרע לטמא אותו לעולם בכל עת שיוזכר שמה או תעלה בזכרונו, וזה ודאי זהירות ומוסר גדול.

ומה שחשב אסתר, זה עדות לישראל כמה משגיח הקדוש ברוך הוא עליהם שברא אסתר ביופי גדול שתהיה נושאת חן בעיני אחשוורוש להציל ישראל, ולמ"ד אפיק אסתר ועייל ושתי, הוא ג"כ להגיד נפלאותיו של הקדוש ברוך הוא, שעם היות ושתי יפת תואר ואסתר ירקרקת, וא"כ מצד הטבע לא היה לאחשוורוש לאהוב את אסתר, עכ"ז ברחמי שמים למען הרבות פדות ישראל על ידה, נשאה חן בעיניו מכל הנשים.

דף טז: פסוק

שכל גניזו של אותו רשע חקוקין על לבו וכו' - בספר תולדות וחדושי הגאון ר' מנחם כץ פרוסטיץ זצ"ל (ע' קצח) מביא לבאר (וכן כתב בשפתי צדיק להרה"ק מפיליץ זצ"ל) מה שאומרים בזמר לחנוכה "רוב בניו וקניניו על העץ תלית". לכאורה קשה מה פירוש "וקניניו על העץ תלית" הרי רכושו וקניניו לא נתלו על העץ. וי"ל ע"פ הכתוב במגילת אסתר (ה' י"א) "ויספר להם המן את כבוד עשורו" וגו' ואח"כ אמר "וכל זה איננו שוה ליי" ודרשו חז"ל (מגילה ט"ו ע"ב) "מלמד שכל גניזו של אותו רשע חקוקין על לבו ובשעה שרואה את מרדכי

דף יד. פסוק

עד שלא נכנסו ישראל לארץ הוכשרו כל הארצות לומר שירה משנכנסו ישראל לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה - הגאון ר' יוסף ענגיל בספרו בית האוצר (מערכת א - ד כלל ח' אות ד) ביאר הדבר משום שעד שלא נכנסו לא"י עדיין לא נתברר ונתייחד קדושת הארץ, וממילא היתה קדושת ארץ ישראל מתפשטת בכל העולם, ולכן הוכשר כל העולם כולו לומר שירה, אבל אחרי שנכנסו בני"י לארץ ישראל שאז התבררה קדושתה, נפסלו כל שאר הארצות מלומר שירה, ורק ארץ ישראל כשרה לומר שירה.

והביא מכאן סמוכין למה שכתבו התוס' בנדה ע' ע"ב (ד"ה ואין) בהא דאיתא התם דאשתו של לוט אינה מטמאה טומאת מת, דמת מטמא ולא נציב מלח, והקשו תיפוק"ל דלר"ש אין הגוי מטמא באוהל. ותירצו דכל זה רק ממתן תורה ואילך, אבל לפני מתן תורה גם בן נח מטמא באהל. וצ"ב.

והסברא הוא כנ"ל, דעד שלא נתבררו ונתייחדו ישראל לקדושתן במתן תורה, היתה קדושתן מתפשטת ומובלעת בתוך כל האומות, ולכן כולן היו במעלה שקרויין אדם. ורק אחרי מ"ת שנתקדשו בני"י פקע שם אדם מהאומות.

רב נחמן אמר קרייתא זו הלילא - במאירי בחדושיו כאן כותב, דלפי ר' נדקאמר דקרייתא זו הלולא, א"כ אדם שאין לו מגילה לקרות בה יאמר הלל ע"כ. והברכי יוסף לרבינו החיד"א זצ"ל (סי' תרצ"ג) כותב עליו, דכיון דרבא אמר טעמא משום דאכתי עבדי דאחשוורוש אגו וכו', א"כ לא יאמר הלל כלל, והלכה כרבא דהוא בתרא. וגם לגירסת הרי"ף והרא"ש והר"ן: מתקיף לה רבא וכו' משמע דהלכתא כוותי' דהא לא אותיבו עלה. ומסיים שם דלכן סתמו הפוסקים ולא הביאו דברי המאירי להלכה, וא"כ אין לומר הלל גם כשאין לו מגילה עכ"ד.

ובשערי תשובה (סי' תרצ"ג) הביא את דברי החיד"א הנ"ל, וחולק עליו, והעלה להלכה דאם אין לו מגילה יקרא הלל ע"ש אכן בלא ברכה שלפניו ולאחריו, כקורא בתהלים, ומסיים שם: ואף אם יש לו חומש שקורא בו מגילה לעצמו, מ"מ הרוצה לקרות גם הלל בלא ברכה לא הפסיד, דאפשר דעדיף אמירת הלל וכו' ע"ש.

כתב החתם סופר (שבת דף קמז): 'מה שנראה לי שנולד לך זה מנהג לחדש חידושים יותר מדאי ... אכן ע"י החידושים בכל דף ועמוד עי"ז זוכר הכל ומילתא דתמיה מידכר דכירא, והנסיין מעיד לנו ע"ז ויודע אני בעצמי'.

אמר ליה רשע עבד שקנה נכסים עבד למי ונכסים למי- הכלי חמדה (פר' שופטים אות י') תמה, דמאחר דהמן היה עבדו של מרדכי, א"כ איך נתקיים בהמן מצות מוחיית עמלק, והא קיי"ל דעבד אין לו חיים, וממילא נפקע יחוסו לעמלק, ודוחק לומר דהמן לא נתן למרדכי למולו ולטובלו דא"כ לא הי מרדכי מחזיקו. וע"ש שצדד בתוך דבריו דמ"מ כיון שהמן הי מזרע עמלק ע"כ הוא בכלל מוחיית עמלק כשור ושה של עמלק אף על גב שאינו מיוחס אחר עמלק.

ועי' בכלי חמדה (על פורים סי' ל') בדברי חתנו הגאון רי"י זילברברג זצ"ל שדחה קושית הכלי חמדה, דהא דקי"ל דאין לעבד יחוס היינו שאין בניו מתייחסין אחריו, אבל העבד עצמו שפיר מתייחס אחר אבותיו, והכלי חמדה (שם) השיב לו דאין הדבר כן, אלא דברור דמכיון דנתחייב העבד במצות פקע ממנו יחוס אביו ואינו בגדר עמלק. ודו"ק.

אף חרבונא היה באותה עצה- והקשה המגיד מדובנא זצ"ל, דאמאי אמרו חז"ל שאף חרבונא היה בעצה זו, והרי מן המגילה משתמע שחרבונא האשים את המן.

ותירץ במשל לעני עיור, שהי' לו נער קטן שהנהיגו. בדרך הרגיש העיור כי כספו שמנה עשרים מטבעות אבד לו. התחיל העני לבכות על כספו שאבד ולרטון על מזלו.

ראה הנער את צערו ונכמרו רחמיו, ופנה ואמר להעיור - הנה מצאתי את עשרים המטבעות שאבדו לך, מיד תפס בו העיור והיכהו. והנער צועק - מדוע תכני, והנך משלם לי רעה תחת טובה בהחזירי לך את אבידתך?

השיבו העיור, הן אתה גנבת כספי ממני, שאם לא כן מנין לך סכום מספרם, עשרים כסף.

כך חרבונא מתוך שידע בדיוק את מידת העין, אות הוא שהיה באותה עצה של המן, וכדברי חז"ל.

רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות- וכתב בספר פנים יפות: קשה שעדיין לא תירצו כי אם על "חמש חליפות שמלות", והתמיהה עדיין קיימת למה הוסיף לתת לו גם "שלוש מאות כסף".

ונראה לפי פשוטו שהשלוש מאות כסף שילם יוסף לבנימין כדמי בושת על שחשד אותו בגניבה ורצה לקחתו לעבד, דהנה קיי"ל (רמב"ם הל' חובל ומזיק פ"ג ה"ה - ו): המבייש תלמיד חכם נותן לו ליטרא דהבא, וכתב הסמ"ע (פרישה חו"מ סי' תכ סק"ל) שהוא ל"ו דינרי זהב. ודינר זהב הוא כ"ה דינרי כסף (ב"מ מד ב), נמצא דל"ו דינרי זהב עולה תשע מאות דינרי כסף (900 = 25 * 26). והנה, איתא בגמרא (בכורות נ א) שכל "כסף" האמור בתורה סתם הוא סלעים. וסלע דאורייתא - הוא ג' דינרים ושליש. נמצא ש"שלוש מאות כסף" עולה אלף דינרין, דהיינו: תשע מאות דינרין דמי בושת, כאמור, ומאה דינרין שהם שלשים שקל דמי עבד (שמות כא, לב), כי שלשים שקלים שהם - כל שקל ג' דינרין ושליש - מכוון מאה דינרין.

יושב בשער המלך אמר כל זה איננו שוה לי", דהיינו שגנזו וקנינו היו במחשבתו תמיד, ובודאי גם כאשר בא אל המושתה אשר עשתה אסתר היו רכושו וקנינו חקוקים על לבו כמנהגו, וכאשר אמר חרבונה גם הנה העין אשר עשה המן למרדכי אשר דבר טוב אל המלך ויאמר המלך תלוהו עליו, ומיד "ויתלו את המן על העין", הרי תלו אותו כאשר כל גנזו חקוקים על לבו, והיינו רוב בניו "וקנינו על העין תלית".

שמה אתה וכו' או שמה על שקראתיו כלב וכו' חזרה וקראתו אריה וכו'- המהר"ם שיף (דרושים מאמר י"ט) תמה דאיזה חטא יש במה שקראתו לאחשורוש בשם כלב, עד שנסתלקה ממנה השכינה בשביל זה.

וכתב בזה"ל: ונראה לפרש, כי הכלב הוא הבריה הכי פחותה ושפלה מן כל הנבראים ומשולל לגמרי מן הכבוד, ואינו נחשב ממצאות העולם, ומצד שני הרי מלכות פרס הוא אחד מן ארבע מלכויות שהמליך הקדוש ברוך הוא בעולם תחת מלכות ישראל, וע"כ דיש במלכות הזאת חשיבות אף אם המלך מצד עצמו הוא רשע, ונמצא לפ"ז דע"י קריאת מלכות פרס בשם כלב, יש כאן ביטוי של זלזול בכל העולם כולו, לומר כאילו אין העולם נחשב כלל, וזה אינו כבוד שמים, וע"כ נסתלקה שכינה מאסתר כי לא יתכן שתשרה רוה"ק על מי שמחשיב את העולם כ"כ שפל.

ועוד כתב דיותר נראה לפרש, דע"י שקראה לאחשורוש בשם כלב, נמצא שהחשיבה אסתר את עצמה תחת שליטת הכלב שהוא הפחות שבכל הנבראים, ואין זה כבוד לשכינה שתשכון באדם שנמצא תחת רשות מגונה כזה, וע"כ נסתלקה ממנה השכינה.

עוד נציין דיש להבין פשר אומרה כלב או אריה.

ובפירושו של הג"ר יהונתן אייבשיץ (על מגילת אסתר פר' ה', ה) מסביר. עפ"י תוס' ד"ה - ולדרוש (כתובות ג ע"ב), דביאת עכו"ם לא שמה ביאה. ומחדש התומים, שאם גוי יודע את קונו ומאמין בה', כהאי גוונא נחשבת ביאתו ביאה. ויודע כי הכלב מכיר ונאמן לקונו. עפ"ז אסתר התכוונה לומר, שאולי נאסרה לבעלה כי אחשורוש היה ככלב היודע את קונו. ולכן חזרה ואמרה - כאריה, שלא מכיר בעליו, ולא נאסרה על בעלה.

ואחד שמתח את השרביט וכמה וכו'. שתי אמות וכו' שתי עשרה וכו' שש עשרה וכו'- כתב במדרש תלפיות (ענף אחשורוש) בזה: אלו ואלו דברי אלקים חיים, תחילה נשתרבו השרביט שנים עשר, ועמד קצת, וחזר ונשתרבו עד ששה עשר, ועמד, וחזר ונשתרבו עד כ"ד, וחזר ונשתרבו עד כ"ח, וחזר ונשתרבו עד מאתיים. והכל לרמוז שבזכות י"ב שבטים, וזכות אברהם יצחק ויעקב ושבטי ישורון שהיו באפוד שעולה ששה עשר י"ב שבטים וג' אבות הרי ט"ו ושבטי ישורון הרי י"ו, וזכות כ"ד ספרים וכ"ד משמרות, וזכות כ"ח אתוןן שישיראל עונין אמן יהא שמוי רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא אלו, וזכות ס' מסכתות כל זה עמדה לאסתר באותה שעה, ובא בקבלה איש מפי איש שהיו מאתים רמז ובזכות ומאתים הנוטרים את פרוי עמדה לה וגו' וכדרז"ל ומאתים לנוטרים את פרוי לרבנן עכ"ל.

יותר מהצלת נפשות", עכ"ל. ולא קשה מידי, דהתם לא קאמר אלא דגדול הוא העוסק בתורה להחשיבו ולהקדימו יותר ממי שעוסק בהצלת נפשות, דאינו חשוב כמו העוסק בתלמוד תורה, אבל להוציא ממון להצלת נפשות – פשיטא הוא דקודם להוצאה לתלמוד תורה, דאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש, ד'חי בהם ולא שימות בהם' (יומא פה:); ופשוט הוא. עכ"ל. ומבואר מדבריו דחלוק חשיבות ת"ח שקנה חכמה שהוא בודאי גדול בחשיבותו יותר מן המציל נפשות, כיון דכנגד החפצא של קנין תורה, כל חפציק אפילו חפצי שמים לא ישוו בה, משא"כ בהלכות הכרעה, דבזה עיקר הנידון הוא מצד מעשה הגברא של קיום מצות תלמוד תורה, ולענין זה פשיטא דהצלת נפשות מכרעת להפסיד גדול יקרת תורתו, ולקיים מצות ה' להציל נפשות.

וכן הט"ז שם (ס"ק ו) כתב דודאי אין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש, אלא דיותר יש זכות למי שזוכה ועוסק בתורה ולא בא לידו הצלת נפשות, ממי שבא לידו הצלת נפשות וע"י כך צריך לבטל תלמוד תורה ולעסוק בהצלת נפשות. ע"כ. וע"ע בדברי הגר"ח פלאגי בספרו חיים ביד (סי' קכו) שהרחיב בזה. ובס' עשות פרי (עמ' תלט).

ודבר מופלא כתב בס' כתב סופר (פרשת קרח) בשם אביו החת"ס דבשמים בוררים את מי שאין תורתו חשובה כ"כ שהוא יעסוק בהצלת נפשות ויתבטל מתורה, כדי שלא יצטרך להתבטל מי שתורתו חשובה מאוד. ובזה ביאר אמאי פרשו ממרדכי מקצת מן הסנהדרין, דראו הסנהדרין כי על כרחך תורתו אינה חשובה כמו היושבים אחריו, מכך שזימנו לו משמים שייתבטל מתורתו ויעסוק בהצלת נפשות. [ונמצא בדרשות החת"ס פ' זכור תקפ"ו עמ' קצג].

והנה כי כן חשבתי להביא ראיה שגדולה תלמוד תורה מהצלת נפשות מדברי הגמ' בנדרים (לב). אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים מפני שעשה אנגרייא בת"ח שנאמר וירק את חניכיו ילידי ביתו, והיינו שהוציאם למלחמה במלכים כדי להציל את לוט וב"ב, ועי"ז בטלם מת"ת, וכמו שדרשה שם הגמ' בהמשך מהו וירק את חניכיו ילידי ביתו רב אמר שהוריקן בתורה ושמואל אמר שהוריקן בזהב. ופירוש הוריקן בתורה. היינו שהוריקן מן התורה לשון והבור רק, שעשה בהן אנגרייא. [כן פירש הר"ן שם באופן אחד], שע"י טרדת המלחמה נתרוקנו מן התורה, וגם מפרש הלשון את חניכיו- היינו את אלה שחנכו לתורה. ורואים מכאן שאף שהביטול מתורה היה בשביל להציל את לוט בכ"ז נענש ע"כ שביטלם מתורה. (עיין בתורה תמימה בראשית יד, יד).

❧ דף יז. ❧

הקורא את המגילה כשהוא מתנמנם יצא- ומבואר שם שבנרדם אף על גב שהוא קורא כתיקונה, אינו יכול לכוון, ולפיכך אינו יוצא.

וכתב בשו"ת הרדב"ז (ח"ה סימן קכה): ואל תתמה היאך הנרדם יכול לקרות? כי אני ראיתי כמה בני אדם כותבין חשבונות והם ישנים ממש ונרדמים, וגם ראיתי מי שהלך

אמר רב יוסף גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות- אפשר לבאר מאמר זה ע"פ מש"כ המפרשים לבאר את דברי הגמ' בברכות (סא:): שתפסוהו לר"ע וחבשוהו בבית האסורים ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו, ואמר לו פפוס לר"ע אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים, והנה אותו פפוס בן יהודה היה אותו פפוס ולולינוס מקדושי לוד שמסרו עצמם על כלל ישראל וכמבואר בתענית (יח:): שפעם אחת נמצאה בת המלך הרוגה, ואמרו הגויים שהיהודים הרגוה, וגזרו גזרה על שונאיהן של ישראל, ועמדו לולינוס ופפוס ופדו את ישראל, ואמרו: אנו הרגנוה, והרג המלך רק אותם בלבד. והנה לפני שהוציאום להורג, הניחו אותם בבית האסורים, ושם פגש פפוס את רבי עקיבא ואמר לו "אשריך שנתפסת על דברי תורה, ואוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים, ורש"י שם כתב דצדיקים גמורים היו (כ"כ הברכ"ש בהקדמה לח"ד בשם הגר"א באמרי נועם על ברכות). וא"כ אמאי אמר פפוס שנתפס על דברים בטלים והלא מסר את נפשו על כלל ישראל וכי לדברים בטלים יחשב.

אלא שהיסוד הוא שלגבי לימוד ועסק התורה שאין ערוך למעלה ממנה, אפי' הצלת כלל ישראל חשובה כדברים בטלים לגביה. כ"כ לבאר הר"ר ברוך דב דיסקין בס' רבד הזהב, והגאון רבי חיים דוד מינצר בס' חיי דוד על מועדים.

ובזה אתי שפיר נמי דברי הגמ' אצלנו שגדולה ת"ת יותר מהצלת נפשות, כלומר שאם אדם ישב ולמד, ולא בא לידו הצלת נפשות, ולעומתו חבירו בא לידו הצלת נפשות והוצרך לבטל מתורתו, שכרו של הלומד גדולה יותר מזה שהציל. אמנם ודאי שמי שלומד ורואה יהודי טובע, ואין מי שיעזור לו, חייב להפסיק מלימודו ולהצילו [ויש לציין נמי את דבריו החשובים של האוה"ח בענין זה שכותב בספרו ראשון לציון (מגילה שם) בזה"ל: "גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות וכו' פירו' דוקא כה"ג שעומד בפרץ לבל יבוא הדבר לידי סכנת נפשות אבל להציל מן הים ומן המפולת דקיימי נפשות להציל אין לך דבר שקול כפיקוח נפשות גם מאי דקאמר גדול ת"ת מבנין בהמ"ק מיירי דלא מתבטל בנינו מחמתיה אבל זולת זה בנין בהמ"ק עדיף ותדע דמרדכי בטל מהתורה ונכנס לשררה בתר דכבר ניצולו ישראל דמשום הכי פירשו ממנו סנהדרין כמו שפ"י רש"י בד"ה שפירשו ממנו והוא נכנס לשררה לעמוד בפרץ לבל יבא צר ואויב ליגע בנחלת שדי אבל בזמן הצלתן של ישראל פשיטא דעדיף ועדיף מת"ת ולא מבעיא דרבים אלא אפי' הצלת נפש דיחיד עדיף מת"ת וההיא דעזרא נמי הא סלקו שאר חבריו והוון בנו לה הגם דלא סליק עזרא אבל זולת זה הוה סליק לבנות דעדיף בנין בית המקדש מת"ת"].

והנה בטור (יו"ד סי' רנא) כתב בשם תשובת הרא"ש בזה"ל: "ושכתבת שיש אומרים שיכולין לשנות [ממעוות צדקה] אפי' מלמוד תורה לצורך ל' פשיטין להגמון בכל שנה לפי שהוא הצלת נפשות, שאם לא יתפשרו עמו יש כמה עניים שאין להם ליתן, ויכוס ויפשיטום ערומים, הדין עמהם, כיון שיש בו הצלת נפשות הוא קודם". עכ"ל. ובב"ח הביא שם לקושית המהרש"ל וז"ל: "כתב מהרש"ל (בהגהותיו לטור) על זה: ותימה הלא אסיקנא בסוף פ"ק דמגילה "גדול תלמוד תורה

לטוחן לקנות קמח והוא ישן, ואחר כך לא היה זוכר מזה כלום, ושואלין אותו, והוא אומר לא זזתי ממקומי, וכן זה שהיה כותב והוא נרדם, שואלין אותו, והוא אומר מעולם לא כתבתי זה. וגם ראיתי מי שהיה עולים בסולם, וישן לו באמצע הסולם. ואדם זה ודאי לא היה יכול לכוון, אעפ"י שהוא יכול לקרות.

וכן הגר"ח פלאגי (חיים ושלום אה"ע סימן ב) כתב שהבא על אשתו בעת שישן ונתעברה ממנו, קיים בכך מצות פריה ורבייה. וכתב שם ואל תתמה ששייך דבר כזה, כי אין כל חדש כי היה אדם אחד בעירנו איזמיר יע"א, כי כל כך היה לו כובד שינה עד שהיה קם ממיטתו בתוך שינתו, והולך למעיין המים לשאוב מים ועולה במדרגות, ועדיין הוא היה ישן, כך שמעתי מפי מגידי אמת.

❧ דף יז: ❧

מתוך שניתנה מילה בשמיני שצריכה רפואה וכו' - הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל נשאל ע"י גוי מלומד אחד, מה הוא זה שאתם מתפללים "רופא חולי עמו ישראל" וכי רק לחולי ישראל השי"ת מרפא ולא לחולי אומות העולם, והשיב לו הר"י עפ"י הגמרא הכא דהכוונה לרפואה שלאחר מילה שנתנה בשמיני, וזהו שייך רק בחולי עמו ישראל.

❧ דף יח: ❧

אטו אנן האחשתרנים בני הרמכים, מי ידעינן - והנה רבינו חננאל פירש את דברי הגמרא שרק נשים ועמי הארץ אינם יודעים את כוונת תיבות אלו, והיעב"ץ (הגהות) כתב וז"ל: ראיתי בדברי כותבי חידושי המדינות שעדיין ידועים הם, ומצויים בארץ פרס, והם מן גמלים בשתי חטוטרות ושמונה רגלים, והם קלי המרוץ מאוד, ונראה שודאי ניכרים ונודעים הם גם לבעלי התלמוד, ובלי ספק שגמלא פרחא הנזכר כמה פעמים בגמ', איהו מינייהו הוא, א"כ מזה שאמרו מי ידעינן, ע"כ פירושו שאין אנו יודעים מלות האחשתרנים בני הרמכים, לדעת על מה נקראו כך בשמות הללו, מאיזה לשון הם ומה ענינם, עכ"ל.

❧ דף יח: ❧

לא קשיא הא ככולה הא במקצתה - ברשב"א כאן הקשה, דהא איתא הכא דרב אמר דאפי' למ"ד דא"צ לקרות כל המגילה מתחלתה, מ"מ צריכה להיות כולה כתובה לפניו, ולא סגי דכתובה לפניו מאיש יהודי ואילך, והא עד איש יהודי הוא רק מיעוט מהמגילה, ולמה אינו יוצא ידי חובתו, ומזה מוכיח ברשב"א דאם חסר מיעוטה בראשה או בסופה פסול דהו"ל כספר חסר, אבל אם חסר מיעוטה באמצעה אינו אלא כספר שיש בו טעות.

עוד נציין דבשו"ת הגרע"א זצ"ל (ח"א סי' כט) נשאל על ידי דודו הגאון רבי וולף איגר, לגבי אדם ששכח יום אחד לספור ספירת העומר, והדין הוא שכיון שאנו חוששים לדעת אותם ראשונים הסבורים שכל ימי הספירה הם מצוה אחת, והמפסיד יום אחד שוב לא יכול לספור בכרכה, אבל אותו אדם ששכח לספור במשך כל היום, כתב מכתב באותו יום, ובמכתב הוא הוסיף כך וכך לספירת העומר, ונשאלת השאלה

האם בכתיבה מתקיימת דין ספירת העומר, אי כתיבה כדיבור דמי או לא.

וכותב הגאון רבי וולף איגר זצ"ל (וכן הוא בשו"ת שב יעקב סי' מח) להוכיח בזה מהסוגי שלנו, דכתיבה לאו כדיבור היא, דאל"ה קריאה למה לי, ואמאי אינו יוצא בכתיבה לחוד. והגרע"א (שם) דחה ראייה זו, ד"ל דאף דכתיבה כדיבור, מ"מ י"ל דשאני הכא דבעינן קריאה מתוך הכתב ולא בע"פ וכתבה חשיבא כקריאה בע"פ, דאע"ג דלפני הכתיבה ראה כל הפסוק בתוך המגילה, מ"מ בשעה שכותב הוא כקורא בע"פ, ודומה למי שראה פסוק במגילה ומהרהר בו ואח"כ קרא הפסוק בע"פ. [במקום שקורא כל הפסוק ואח"כ כותבו מובנים היטב דברי הגרע"א דמדמה לה לקורא ע"פ, אבל לכאורה כשכותב תוך כדי קריאתו הוא דומה לקורא מתוך הכתב, ואולי אין הדרך לכתוב כתבי הקדש באופן כזה דצריך לדייק טובא בכתיבתם].

עוד הביא הגרע"א מהשב יעקב שהוכיח דכתיבה לאו כדיבור דמי, מהא דקאמר בתחילה ה"ד אי דקמסדר פסוקא פסוקא וכתב לה כי כוון לבו מאי הוי על פה הוא, וכיון דבלא"ה בע"פ קורא למה לא סגי ליה בכתיבה, וכתב הגרע"א דבעי לאוקמי גם ברבי יוסי שסובר דצריך להשמיע לאזניו, ובכתיבה גם אי נימא דכדיבור דמי מ"מ אינו שומע באזניו.

❧ דף יט: ❧

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא, ומחו לה אמוהא בצבור שנו - בטורי אבן (הו"ד בביאור הלכה שם ד"ה בציבור) תמה דמי איכא מידי דביחיד יצא ובציבור לא, אטו מפני שהן ציבור גריעי טפי. ועוד דל ציבור מהכא ויהיה נחשב כל אחד ואחד ליחיד בפני עצמו, ולא לצטרפו אהדדי. ועוד כיון דאמרת בצבור לא יצא ממילא אין מצטרפין זה עם זה, ומעתה נעשו כיחידים, וכל אחד נחשב לעצמו ונתפרדה החבילה וממילא יצאו, דהא אמרת דביחיד יצא. וכתב הביאור הלכה שבטורי אבן פירש דדוקא בזמן שאין קורין את המגילה אלא בצבור, והיינו שלא בזמנה דבעי פרסומי ניסא, לכן מגילה הכתובה בין הכתובים דליכא פרסומי ניסא לא יצא, אבל בזמנה לא חיישינן להא דכתובה בין הכתובים.

גם בחזו"א (או"ח סימן קנה ד"ה נראה) הקשה את קושיות הטורי אבן, וכתב דלמאי דמסקינן שאפשר לכו"ע לקרות מגילה בזמנה ביחידות ע"כ שגם בציבור יצאו, שאפשר לחשוב את כל הציבור ליחיד. והר"ן כתב בשם הרי"ף דמגילה הכתובה בין הכתובים אינה פסולה אלא דיעבד, שאין זה חסרון גמור. וכתב ע"ז החזו"א שזה אינו מוכח בגמ', עיי' שם.

גליון זה יוצא לאור ע"י שיעור הדין היומי בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.

מידי ערב נמסר שיעור בצורה רהושה ובהירה בשעה 7.00 בערב - שמעו ותחי נפשכם.

ניתן לשמוע את השיעורים בקול הלשון במס' 03-6171111 להקיש *7 ואז קוד 966339 שלוחה 6

ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com